

K vydání knihy „Vývoj taktiky Sovětské armády“

V nakladatelství Naše vojsko vyšla v lednu t. r. jako 89. svazek „Velké vojenské knihovny“ v překladu kniha „Vývoj taktiky Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války 1941—1945“.

Článek upozorňuje čtenáře na uvedenou knihu, její obsah a význam některých nejdůležitějších závěrů knihy pro naši vojenskovo vědeckou práci.

Zajímavý, velmi poučný obsah a metoda zpracování této knihy si zaslouží plné pozornosti našeho velitelského sboru. Její studium nejen rozšiřuje znalosti historického vývoje taktiky a zkušeností Sovětské armády, ale pomáhá zdokonalit metody zkoumání zkušeností a jejich správné aplikace na soudobé podmínky. Tím se kniha stává významným pomocníkem vojenskovo vědecké práce a její studium nejširším okruhem velitelského sboru by se mělo stát jedním z praktických projevů využívání sovětských zkušeností a tím i hodnotným příspěvkem našeho velitelského sboru k oslavě 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Autorem knihy je kolektiv katedry historie vojenského umění slavné Vojenské akademie M. V. Frunze, která vychovala generaci vítězů nad hitlerovskými divizemi v poslední válce.

Knihy je vlastně první souhrnnou prací tohoto druhu. Na množství historických příkladů, čerpaných z autentických materiálů Ministerstva obrany SSSR, nejen uceleně předává bohaté zkušenosti Sovětské armády v oblasti taktiky za celé období poslední války, ale prakticky demonstruje metodu zkoumání zkušeností a zpracovávání závěrů.

Mohl by vzniknout dojem, že ve světle podmínek raketových a atomových zbraní a zejména po projevu s. Chruščova ze 14. 1. t. r., ztrácejí tyto zkušenosti na své aktuálnosti. To by ovšem byl zásadní omyl a nedialektický přístup k řešení soudobých problémů vojenského umění. Na druhé straně by bylo přirozeně nesprávné — a autoři to v úvodu zdůrazňují — snažit se závěrů knihy využít k získání nějakých údajů, norem nebo receptů na konkrétní způsoby vedení boje a závěry mechanicky přenášet do soudobých podmínek. Kniha podstatně pomáhá správně pochopit zákonitosti histo-

rického vývoje vojenského umění, význam jednotlivých činitelů pro jeho vývoj, jejich vzájemné závislosti a vazby a tím správně pochopit i perspektivní linii vývoje vojenského umění v soudobých podmínkách, a to nejen obecných, ale i v konkrétních podmínkách naší armády.

V tom je smysl a cíl studia knihy. To je také jeden ze základních předpokladů správného využívání sovětských zkušeností a úspěchů vojenskovo vědecké práce zejména dnes, kdy vlivem bouřlivého rozvoje vojenské techniky se nám obsah problémů vojenského umění mění takřka pod rukama a kdy by nedialektický přístup k jejich řešení mohl snadno svést k nesprávným a škodlivým závěrům. Všichni víme, že rozbor a aplikace závěrů na konkrétní podmínky je zatím slabou stránkou naší vojenskovo vědecké práce.

Autoři zkoumají rozvoj taktiky historickou metodou, která každý jev zkoumá z hlediska jeho původního stavu, etap vývoje, kterými jev procházel, a z hlediska příčin jeho rozvoje. Přitom zdůrazňují, že teprve dnes, kdy zkušenosti poslední války vystupují jako historické, je možné je analyzovat v celé šíři a hodnotit úspěchy a nedostatky. Zhuštěnou formou ukazují jednotlivé historické etapy rozvoje sovětské taktiky, která se v podstatě začala formovat v letech 1918—1920 v době občanské války a imperialistické intervence a plného rozvoje dosáhla ve Velké vlastenecké válce. Svými rozborů potvrzují závěr, že příčinou rychlého rozvoje taktiky bylo především hromadné použití nejrůznější bojové techniky, její nepřetržitě zkvalitňování a že rozhodujícími prvky jejího rozvoje jsou člověk a technika.

Knihy je vhodně rozdělena do 3 částí. V první části jsou rozebírány prvky, které měly vliv na rozvoj taktiky, v druhé je ana-

lyzován rozvoj taktiky vševojskového útočného boje a ve třetí části obranného boje. Je vybavena celou řadou schémat, které graficky objasňují text.

V první části knihy zasluhuje zvláštní pozornost kapitola o úloze člověka v rozvoji taktiky.

V ní autoři, vycházející z marx-leninského učení, dovozují, proč úloha člověka má rozhodující význam zejména v rozvoji taktiky a proč sovětská taktika získala převahu nad taktikou nepřítele. Ukazují, že zatím co otázkami strategie a operačního umění se bezprostředně zabývá jen poměrně malý okruh lidí, že rozvoj taktiky je v podstatě výsledkem úsilí nejširších mas vojáků, kteří taktiku rozvíjejí přímo na bojišti v procesu boje s nepřítelem. Ukazují, že socialistické zřízení, které osvobodilo člověka a tak výrazně rozvíjí jeho morální politické kvality, umožnilo nebývalý rozvoj tvůrčí iniciativy a že taktika se tak stala tvůrčí oblastí širokých mas sovětských lidí. Přitom autoři správně podtrhují, že mluví-li o rozhodující úloze člověka, že nemají na mysli abstraktního člověka vůbec, ale vojáka vychovaného sovětským zřízením; mají na mysli vojáka se všemi těmi vlastnostmi, které v něm sovětské zřízení rozvíjí a jež ve válce vedly k masovému hrdinství, které dalo sovětské taktice aktivnost a útočné formy a dosud nebývalou úpornost obranného boje.

Závěry této kapitoly jsou pro nás velmi významné, zejména ve světle řady zásadních usnesení ÚV KSČ z poslední doby, v kterých je důraz výchovy v armádě položen na ideologickou výchovu a upevňování třídního politického charakteru naší lidové armády.

Pro výchovu a výcvik naší armády, v níž většině velitelského sboru chybí přímé válečné zkušenosti, jsou poučné závěry autorů o tom, že duševní vlastnosti nejsou jen produktem společenského zřízení, ale současně výsledkem kvality výchovy a výcviku. Na příkladech „tankové a letadlové bázně“, která se zpočátku projevovala zejména u nováčků a málo vycvičených vojáků, ukazují na význam výchovy, výcviku a bojových zkušeností. Jestliže jsme došli v teorii k závěru, že podmínky soudobého boje jsou velmi složité, obtížné a vysoce náročné na morální a fyzickou odolnost vojsk, pak z toho vyplývá požadavek nejen vysoké intenzity a účinnosti stranickopolitické práce, ale také

požadavek vysoké a nesmlouvavé náročnosti mírového výcviku.

Přitom zejména dnes, kdy se zamýšlíme nad celou řadou problémů, které před vojenským uměním postavil rychlý rozvoj vojenské, zejména raketové techniky, je třeba správně pochopit i tu historickou zkušenost poslední války, že vojenská teorie, při svém veškerém významu, nemůže často dát uspokojivou a vyčerpávající odpověď na otázku účelnosti způsobů vedení boje, které potřebují prověrku činností skutečného nepřítele. Tento fakt klade tím větší nároky na důslednost a kvalitu vojenskovedecké práce, která se musí snažit na minimum zmenšit ty difference, které by se mohly projevit při prověření jejich závěrů ve válce.

Knihy na řadě příkladů dokumentuje, že sovětské velitelé frontů a armád se za války nezabývali jen otázkami strategie a operačního umění, ale velmi usilovně i vážnými problémy taktiky. Na příkladech, zejména z pohraničního sražení roku 1941, ukazují autoři proces rychlého získávání a zevšeobecňování zkušeností a způsoby odstraňování těch nedostatků, které se přes všechno hrdinství a úsilí vojsk projevovaly. Autoři docházejí k závěru, že kritérium taktického mistrovství je vítězství v boji, kterého může být dosaženo při různém poměru sil a prostředků.

Dalším, zejména pro nás, velmi poučným závěrem knihy je *význam znalostí a správného pochopení vlastností nepřítele*.

Autoři usvědčují ze lži současnou buržoazní propagandu, která ve snaze podepřít rostoucí militarismus a fašismus v západním Německu dokazuje, že příslušníci hitlevského Wehrmachtu (a tedy logicky i dnešního Bundeswehru) měli vrozené zvláštní vojenské vlastnosti a taktické mistrovství. Autoři hodnotí fašistického nepřítele jako silného, zkušeného a houževnatého, který byl, zejména pokud šlo o kádrové jednotky, poměrně dobře takticky připraven (str. 28). V dalším ukazují závislost fašistických ozbrojených sil na průmyslovém a finančním kapitálu a konstatují, že v nich byl v širokém měřítku obnoven starý pruský feudální kult síly a tradice pruského militarismu. Ukazují vliv fanatických výzev, skvělých vojenských parád, militaristické literatury, hrubého teroru proti všem demokratickým prvkům, zákaz komunistické strany a potlačení všech pokrokových organizací na otupení vědomí lidí a svedení mas na cestu fašistické —

nacionálně socialistické strany, tak bohatě fundované západním kapitálem.

V důsledku zahraničně politických a vojenských úspěchů let 1936—1940 příslušníci Wehrmachtu, zfanatizovaní teoriemi loupeží a masových vražd ve jménu „Velikého Německa“ šli do bojů proti SSSR s pevnou vírou v rychlé a snadné vítězství. To, jak autoři uvádějí, bylo hlavní příčinou odvážného a rozhodného charakteru fašistické taktiky. Že nešlo o žádné „vrozené mistrovství“ autoři dokumentují na jeho rychlém poklesu, jakmile se pod Moskvou a Stalinem začaly hroutit fašistické sny. Masy vojáků si začaly uvědomovat, že se staly obětí klamu, a to mělo podstatný vliv na jejich taktiku, která nakonec vyústila do obranných forem boje. Toto poučení, které autoři formulují v závěr, že *jaký je morální stav lidí v armádě, jaká je jejich výchova, takové je nakonec i její vojenské umění*, má plnou platnost i dnes, kdy tiž hitlerovští generálové, ovládaní stejnou ideologií a stejnými sny, stojí v čele západoněmeckého Bundeswehru a kdy na jejich zkušenosti tolik spoléhají američtí chleboďárci.

■ Další kapitolou knihy, na kterou chci čtenáře zvláště upozornit, je hlava 4, v níž autoři na řadě historických příkladů rozebírají vzájemný vztah a závislost operačního umění a taktiky.

Studium této otázky je velmi aktuální zejména dnes, ve světle nových podmínek vyvolaných vlivem raketových a nukleárních zbraní a ve světle některých závěrů, obsažených v projevu s. Chruščova 14. 1. t. r. Je jisté celá řada otázek ve vzájemných vztazích jednotlivých oblastí vojenského umění, která u nás čeká teprve na vyjasnění. Právě studium uvedené části knihy pomůže správně pochopit linii historického vývoje těchto vztahů a usnadní správné jejich pochopení v nových podmínkách.

Autoři na historických příkladech ukazují složitost těchto vztahů. Ukazují, že zatímco v jednom případě taktický úspěch pomáhal operačnímu, byly případy, kdy taktický úspěch v konečných důsledcích vedl k operačnímu neúspěchu, anebo kdy taktický neúspěch posuzovaný v operačním měřítku, se stal vážným prvkem operačního úspěchu.

Nad složitostí těchto vzájemných vztahů je třeba se zejména dnes hluboce zamyslet, abychom se vyhnuli nebezpečí, okamžitě a siláckými závěry reagovat na dostatečně nezvládnuté a nestrávené nové podmínky. Je

třeba například si uvědomit, že současný stav raketových zbraní, jak o nich mluvil s. Chruščov, se nenarodil v noci na 14. 1. 1960, ale že je důsledkem dlouhého procesu vývoje, který sovětské vojenské vědě nebyl neznám a která se ho jistě velmi aktivně zúčastňovala. Je přirozené, že i tady se projevuje zákonitý předstih rozvoje vědy a techniky, před vyčerpávající aplikací jejich vlivu na vojenské umění. Proto zcela zákonitě si ještě celá řada otázek těchto vlivů vyžádá další práce a upřesnění. Tím složitější a odpovědnější je proto úkol dialekticky správně aplikovat tyto závěry na konkrétní podmínky naší armády.

Autoři knihy v téže hlavě podrobně rozboru i rozporů, které mezi operačním uměním a taktikou vznikaly ve fašistické armádě. Přecenění vlastních a nedocenení sovětských sil vedlo k narušení jejich harmonického rozvoje a nakonec k porážkám v jednotlivých sraženích. Autoři na citátech (str. 86) dokumentují, že i když vedoucí činitelé fašistických armád si toto nebezpečí uvědomovali, nedokázali přehodnotit jejich vztahy a úkoly, ale snažili se nejrůznějšími metodami překonat narůstající krizi. Tyto metody, které nemohly jít na kořen věci, se přirozeně nakonec ukázaly jako bezúspěšné.

■ Nemenší pozornost si zaslouží i kapitola o *taktice nepřítele*, v které autoři velmi zajímavým způsobem ukazují na vzájemný vliv taktik obou bojujících stran na sebe.

Autoři hned na počátku knihy dovozují, že taktika fašistických vojsk, přes svoje klady, vedla k šabloně a schematicismu. Přínášejí zajímavý citát směrnic fašistického generálního štábu pozemních vojsk z 20. 11. 1940 (str. 90), v kterých jsou v podstatě vyhodnoceny zkušenosti fašistické armády z francouzského tažení. Autoři analyzují tyto závěry hitlerovského velení a vedle kladných a správných závěrů ukazují, že hlavním nedostatkem bylo to, že hitlerovské velení při útoku na SSSR počítalo se stejně málo odolným nepřítelem, jakým byla francouzská armáda, a nevzalo v úvahu kvalitativně rozdílné vlastnosti Sovětské armády. Jako další podstatný nedostatek ukazují známé přecenění tankových vojsk a letectva na úkor ostatních druhů vojsk.

Tento zajímavý rozbor a jeho závěry mají plnou platnost i dnes, přestože se vojenští teoretikové Západu o mnohém poučili a mnohé pochopili. Ideologická podstata jejich vojenskoteoretického myšlení zůstává

stejná. Proto pro nás, bezprostřední sousedy armád NATO, je velmi důležité znát a umět správně zhodnotit vojensko-teoretické závěry nepřítele a z nich vyplývající záměry a způsoby vedení operace (boje). Ani v dnešních podmínkách — jasné morálně politické a technické převahy tábora socialismu — si nesmíme dovolit podceňovat síly a záměry nepřítele, nestudovat je a při rozvoji vlastního vojenského umění nebrat na ně zřetel. Tomu nás právě učí sovětské zkušenosti v této kapitole obsažené.

Druhá část knihy, pojednávající o rozvoji taktiky vševojskového útočného boje, nám umožňuje sledovat historický vývoj zásad sovětských polních řádů. Velmi zajímavě ukazuje např. vývoj názorů na použití tankových jednotek, vývoj volby směru hlavního úderu a obtíže při uplatňování zásady soustředování sil a prostředků na rozhodujícím směru, zejména v obtížných podmínkách prvního období války, kdy nedostatky sil a prostředků sváděl velitele k jejich rovnoměrnému rozptýlování na širokých frontách. Autoři velmi podrobně rozebírají vývoj bojových sestav, změny šířek útočného pásma, hustot, hloubky boje, význam součinnosti a celou řadu dalších problémů. Tyto rozborů doprovázejí celou řadou velmi zajímavých tabulek, sestavených k jednotlivým otázkám z řady historických příkladů.

Velmi instruktivně dokumentují, jak se postupně se změnou systému obrany nepřítele a růstem její odolnosti mění i způsoby sovětského útoku, jak s narůstajícím množstvím a kvalitou nejrůznější bojové techniky se mění postupně i význam jednotlivých druhů vojsk a způsoby jejich použití.

Pro současný stav naší praxe není např. bez zajímavosti poučení ze zkušeností Sovětské armády z poslední války o značné relativnosti a labilnosti nejrůznějších „norm“ a „šablon“. Tyto zkušenosti nám plně potvrzují závěry o nesprávnosti tendencí „boje podle pravítka a měřítka“ a plně potvrzují správnost a nutnost požadavku nešablonovitosti a tvůrčího přístupu k řešení jednotlivých bojových úkolů, zejména v soudobých podmínkách.

Není např. bez zajímavosti fakt, že rozbor zkušeností plně potvrdil nesmírný význam všestranné součinnosti, ale současně přivedl autory k závěru, že „... plánová tabulka součinnosti byla velmi těžkopádným dokumentem. Při jejím zpracování štáby

ztrácely mnoho času, takže často se dostávala k vojskům až v průběhu boje...” (str. 157).

Víme z vlastní praxe, že tento dílčí problém nemáme vyřešen uspokojivě ani dnes.

Velmi poučnou a zajímavou je i kapitola *Útok a velení vojskům*.

V ní se autoři zabývají podrobnějším rozbohem rozvoje útočné taktiky ve vztahu k taktice nepřítele. Ukazují, jaké důsledky mělo pro fašistickou armádu a její taktiku to, že úspěchy let 1939—1941 se zdály potvrzovat správnost teorie „bleskové války“ a v důsledku podcenění možností Sovětské armády přivedlo fašistické velení k podcenění obranného boje. To přivedlo fašistickou armádu do vážných nesnází, jakmile si situace na frontě vynutila jejich obranu, jejíž systém a způsoby zdaleka neodpovídaly tehdejšímu požadavkům.

Uvedené příklady na druhé straně ukazují, že průlom i takto nedokonalé obrany, nebyl ani pro sovětská vojska snadný, protože v té době neměla Sovětská armáda ještě dostatek tanků, dělostřelečtva a letectva. Kromě toho sovětský velitelský sbor neměl na počátku dost zkušeností v útočném boji a v důsledku toho „... se v průběhu boje celkem nepoužívalo manévru“ (str. 223). Rozbor ukazuje cestu a způsoby, jakými byly velmi rychle zhodnoceny získávané zkušenosti, a kterou sovětské vojenské umění prodělalo na cestě k mistrovskému zvládnutí manévru, jak ho známe z operací let 1944 až 1945.

Tyto závěry mohou být pro nás velmi účinnou pobídkou a základnou pro hluboké prozkoumání praktického použití manévru v soudobých podmínkách. Nemám na mysli to, že bychom význam manévru snad nechápali, nebo manévr nedoceňovali. Jde o to, že bychom v soudobých podmínkách měli věnovat více pozornosti těm změnám, které do pojetí obsahu a forem manévru přinášejí nové bojové prostředky, a větší pozornost věnovat aplikaci obecných zásad soudobého manévru na naše konkrétní podmínky.

Autoři v této kapitole se zabývají i rozvojem způsobů velení vojskům a uvádějí, které ze zásad útočného boje, s nimiž Sovětská armáda zahájila válku, obstály v jejich tvrdých zkouškách a které se ukázaly neúčelnými a doznaly významných změn.

Podle stejných zásad a zhruba ve stejné struktuře je zpracována i třetí část knihy „Rozvoj taktiky vševojskového obranného boje“.

Autoři v rozboru předválečných zásad obrany, přijatých v Sovětské armádě, mimo jiné uvádějí, že "...bylo chybné upouštět od zákopů v obraně, používaných již v první světové válce..." (str. 261). Uvádějí, že přechod na ohniskový systém byl ovlivněn některými jen dílčími zkušenostmi 4. francouzské a 17. německé armády z první světové války, ale že tento názor byl zkušenostmi druhé světové války vyvrácen.

Z rozboru předválečných zásad obrany vyplývá, že i když vcelku byly zásady stanoveny správně, některé nedostatky v teorii obranného boje, znásobené těžkými podmínkami zákeřného napadení nepřítelem, který byl ve značné převaze, značně ztížily situaci sovětských vojsk na počátku války.

Autoři v jednotlivých kapitolách této části knihy analyzují stejnou metodou, jako v části útočného boje, na množství historických příkladů rozvoj obranného boje, který Sovětská armáda vedla v nejtěžších podmínkách první poloviny války.

Rozbor jednotlivých činitelů, které měly vliv na vývoj taktiky obranného boje, národně charakterizuje tu cestu, které pojetí obrany v sovětském vojenském umění v průběhu Velké vlastenecké války prodělalo; od předválečné „poziční a manévrové“ obrany s ohniskovým systémem, až v podstatě k bitvě u Kurska (červenec 1943), ve které, jak autoři uvádějí, nabyla obrana zřetelně pozičního charakteru a ve které všechny vševojskové svazky značně zlepšily členění své obrany.

Tato část knihy, stejně jako předchozí části, je doplněna množstvím nejrůznějších tabulek různého obsahu, sestavené z kon-

krétních dat různých operací a bojů. Prostudování těchto tabulek je velmi poučné a zajímavé. Přirozeně ne proto, že bychom z nich mohli pro současnou situaci a podmínky čerpat nějaká data a cifry, ale proto, že nám pomůže správně pochopit celou řadu otázek vývoje taktiky obranného boje a národně nám ukazuje vliv konkrétních podmínek a jednotlivých činitelů na ni. Zejména z některých tabulek nám plně vysvitne nesmírná obtížnost a složitost situace hlavně na počátku zákeřného napadení SSSR fašistickou armádou a úžasná morální síla Sovětské armády, která se i v takových podmínkách dokázala s nimi vypořádat. Tak kupř. v jedné z tabulek je uvedeno, že sovětská střelecká divize mělo v dubnu 1941 (tedy před zahájením napadení fašisty) 198 dělostřeleckých hlavních a v červenci téhož roku (tedy měsíc po zahájení napadení) jen 72 hlavních. Z toho lze usuzovat, že na počátku války bylo mírovým svazkům odňato téměř $\frac{2}{3}$ hlavních pro vyzbrojení mobilizovaných divízi. Porovnáme-li tento počet hlavních s šířkami tehdejších obranných pásem divízi, a vezmeme-li v úvahu tehdejší převahu fašistických vojsk zejména v letectvu a tancích, pak pochopíme, že takový nápor za těchto okolností mohla vydržet jen armáda zcela nového typu a charakteru a že takovou prověrku morálního a ekonomického potenciálu mohl vydržet jen socialistický stát.

Zvláštní pozornost věnují autoři problému rozvoje systému palby v obraně a zejména vývoji organizace protitankové obrany, která v důsledku převahy fašistických vojsk v tancích a taktiky jejich použití, se od samého počátku bojů stala hlavním problémem obrany.

Knihy přirozeně obsahuje celou řadu dalších zajímavých rozborů a závěrů. Nebylo cílem mého článku podrobně rozebírat její obsah, ale upozornit čtenáře Vojenské myslí na její vydání, závažný obsah a na její význam pro další rozvoj našeho vojensko-teoretického myšlení. Proto jsem v článku upozornil jen na několik málo kapitol knihy a snažil jsem se ukázat, jak chápat její závěry a z jakých hledisek knihu studovat.

Upozornění redakce

K uvedené knize „Vývoj taktiky Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války 1941–1945“ bude redakce časopisu „Vojenství“ uspořádána v měsíci dubnu 1960 čtenářská konference, na kterou jsou pozváni zástupci složek MNO, armád a svazků.

Materiály z konference (referáty a diskuse) budou uveřejněny v časopise „Vojenství“.

Elastická (manévrová) nebo posiční obrana

(podle názorů západoněmeckých vojenských teoretiků)

Rada článků a diskuse v západoněmeckém vojenském tisku je zaměřena na řešení otázky, zda je výhodnější elastická (manévrová) nebo posiční obrana.

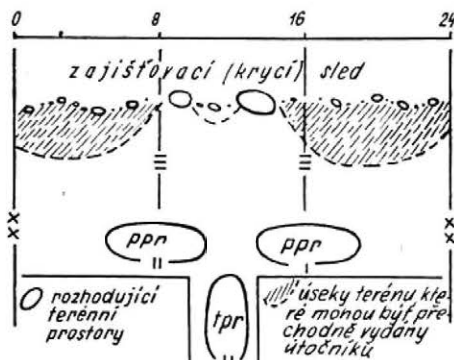
Názory autorů článků o soudobé obraně se jednak opírají o válečné zkušenosti německé fašistické armády z druhé světové války, jednak o zkušenosti získané z velitelско-štábních cvičení na mapě a cvičení s vojsky, jež v poslední době v Německé spolkové republice probíhaly.

Západoněmečtí vojenští teoretikové jsou toho názoru, že v oblasti taktiky německé spolkové armády se opět ujímá manévrový boj v obraně, jako druh boje, kterého se německá fašistická armáda ke konci druhé světové války zřekla, avšak ke škodě celé věci. Jde o druh boje v obraně, který je veden s tím cílem, aby při nejmenší ztrátě vlastního terénu byly nepříteli způsobeny co největší ztráty a jeho pronikání zpomalené. Tento boj může být prováděn jako boj na zdrženou, jako časově omezená obrana nebo útok s omezeným cílem.

O posiční obraně tvrdí, že jde o souhrn druhů boje a lze ji podle jejich názorů charakterizovat asi takto: „Opěrné body od čtyř počinaje až po brigádu drží pevně svá postavení, přičemž jsou prováděny protizteče a protiúder. Všechny otázky posiční obrany mají prý v zásadě svůj původ v pohyblivé obraně.

Cílem elastické obrany je zachytit útok protivníka, způsobit mu co největší ztráty, šetřit vlastní síly a získat tak čas k tomu,

aby mohly být úspěšně zasazeny. Cílem posiční obrany je zabránit průlomu nepříteli. Toto je však možné jen tehdy, je-li protivník včas zastaven. Proto je třeba, aby nadřízený velitel stanovil vždy ty prostory v terénu, které jsou pro obranu rozhodující, a určil linii, před kterou má být nepřítelský útok zlomen a z které má být nepřítel opět vržen zpět.

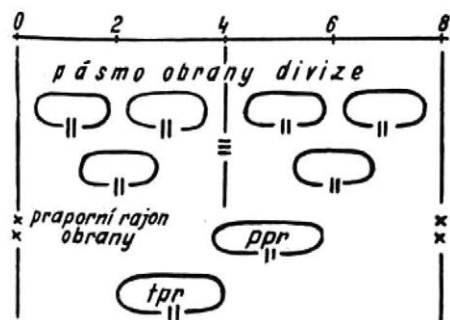
Obr. 2

Divize západoněmecké spolkové armády v normální obraně má zpravidla rozmístěny dvě třetiny sil a prostředků v přední části obranného pásma a jednu třetinu v hloubce (viz obr. 1).

Při zvětšení pásma obrany divize, kupř. o jednu třetinu, změnila by se pak bojová sestava tak, že vpředu by bylo zasazeno šest pěších praporů a v hloubce jen slabé zálohy. Vzdor celé řadě opěrných bodů a hnízd odporu je tato obrana nedostačující.

Někteří teoretikové jsou — na základě zkušeností ze cvičení — toho mínění, že obranný úsek nemůže být v takovém případě bráněn s úspěchem. Navrhuje se nahradit jeden ze šesti pěších praporů tankovým průzkumným praporem, takže zálohu divize by tvořily dva pěší prapory a tankový praporek. Tato obrana by pak sestávala (viz obr. 2):

1. ze zajišťovacího nebo krycího sledu, který by mohl být na dodatečný příkaz při

Obr. 1

silnějších nepřátelských útocích stažen na nařízenou linii;

2. z úderné zálohy, která může mít úkol provádět útoky s omezeným cílem před zajišťovací sled, uzavírat vlny protivníka a provádět protizteče.

Převládá názor, že protizteč provedená silnou soustředěnou údernou zálohou bude mít zpravidla úspěch. Provedení protizteče vyžaduje dostatečný prostor pro manévry a pro útok, schůdný terén a dobrou silniční síť.

Počet zajišťovacích sil k síle úderné zálohy se udává asi v poměru 6 : 3. Připouští se i další varianty s ohledem na celkovou situaci a terén, kdy poměr těchto sil může být 5 : 4 nebo dokonce i 4 : 5.

Považuje se za účelné, aby v úsecích bojujících jednotek byly pohyblivé zálohy, které při slabších útocích nepříteli na zajišťovací sled přejímají vedlejší úkoly úderné zálohy divize, jež se nasazuje teprve při silných útocích protivníka. Přitom je zdůrazňováno, že je třeba usilovat o těsný a nepřetržitý dotyk s nepřitelem, protože podstatně omezuje možnost použití zbraní hromadného ničení a letectva nepřitelem.

Vojenští teoretikové zastávají názor, že je třeba nepřátelské útoky kanalizovat do terénu pro nepříteli nepříznivého a tak lépe jeho prostředky a síly v co největším počtu zničit. V takových situacích má tak docházet k spojování klasické obrany s novou koncepcí obrany.

Tato koncepce je ještě výhodnější při obraně na široké frontě a zejména tehdy, je-li terén otevřený a rovný, bez přírodních překážek a když je nedostatek času k rekonstrukci a budování postavení, nebo má-li obránce dosti tankových a motostřeleckých jednotek.

V otázce průzkumu došli k těmto závěrům: „Je třeba nejen analyzovat možnosti nepříteli, nýbrž ... snažit se rekonstruovat pravděpodobné směry a přístupové cesty a směry útoku nepříteli. Má být získána jasná představa o bráněném prostoru, terénu, účinnosti obranných opatření, hloubce a šíř-

ce důležitých obranných úseků, jakož i o možnosti prosakování nepříteli do naší obrany.

Včasným a pečlivým plánováním má se usilovat o účelnou organizaci obranného pásma, přičemž jí má být dosaženo jak dobrou součinností všech velitelů a štábů, tak i nepřetržitou součinností všech druhů zbraní a služeb.

Nová organizace západoněmecké spolkové armády má vést k lepšímu řízení jednotek v různých druzích boje, k dosažení vysoké pohyblivosti a jednotnosti svazků při maximální bojové síle a samostatnosti; tato organizace odpovídá i novým formám obrany.

I při posílení obraně je možno, že u pěší brigády mohou být zasazeny dva pěší prapory v zajišťovacím nebo krycím sledu a za nimi v hloubce umístěn mechanizovaný a tankový prapor jako úderná záloha. Podobně přistupovali v příslušné situaci i velitelé pěších brigád západoněmecké spolkové armády při svých cvičeních.

Západoněmeckými teoretiky je zvláště zdůrazněno, že posílení obrana staví zvýšené požadavky na velení vojskům. Protizteče a protiúder jsou podle jejich názorů prvořadě a od záloh je třeba očekávat jak aktivní, tak i pasivní činnost. Aktivní činnost tehdy, jestliže je nutné provést protizteče a protiúder s co nejkratší dobou přípravy a pasivní tehdy, když se předpokládá, že nepřítel provede úder jaderných zbraní.

Ačkoliv diskuse o koncepci obrany (elastická nebo posílení obrana) a zkoumání možnosti použití toho nebo onoho druhu obrany na základě praktického prověřování nejsou ještě u konce a nedošlo se ke konečným závěrům, který způsob provádění obrany má být v západoněmecké spolkové obraně zaveden, dokazuje jejich rozsah opětnou přípravu západoněmecké spolkové armády na vedení války v soudobých podmínkách a hlavně přípravu příslušníků velitelského sboru německé spolkové armády, převážně zavilých militaristů, na požadavky vedení boje za používání jaderných zbraní.

Zpracoval Bohuslav Vašís

Prameny:

- Militärwesen (Zeitschrift für Militärpolitik und Militärtheorie) čís. 5/1959.
- Militärische Taschen-Lexikon.